

Sphecodes reticulatus* in de nesten van *Lasioglossum leucozonium

Anne Jan Loonstra

Datum en vindplaats van de waarnemingen: 21-09-2005, Noordlaarderbosch, Noordlaren (Gron.), Drenthe (RD: 239,4-569,9).

Een ruig veld tussen het Noordlaarderbosch en “De Vijftig bunder” is begin 2005 door Natuurmonumenten afgeplagd. De toplaag is er met graafmachines afgehaald om de armere onderlaag bloot te leggen. Desondanks is veel vegetatie wel teruggekomen, alleen op de iets dieper geplagde delen bleef het kaal. Opvallende vegetatie voordat het gebied geplagd werd: wilde margrietten, jacobskruiskruid (z  er veel!), canadese guldenroede en gewoon biggekruid. Op enkele minder dicht begroeide delen trof ik o.a. zandblauwtje en grasklokje aan.

Ik was benieuwd of er in de nieuwe, kale zandstukken al bijen nestelden. Het antwoord was ja, ik trof er twee soorten, nl. *Lasioglossum leucozonium* en *Sphecodes reticulatus*. De eerste bijen die ik waarnam waren de bloedbijtjes. Na grondig bestuderen in het veld vermoedde ik dat het om *S. reticulatus* ging, wat thuis onder het binoculair werd bevestigd. De vrouwtjes

van *L. leucozonium* hadden geen stuifmeel bij zich. Ondanks dat er veel gewoon biggekruid stond heb ik geen enkel vrouwtje op deze bloemen gezien.

Ik ving een vrouwtje *S. reticulatus* dat een nestgang binnendrong. Uit dezelfde nestgang kwam een paar seconden later een vrouwtje *L. leucozonium*. Ze zaten dus tegelijk in één nestgang. Deze vangsten heb ik nauwkeurig bij elkaar bewaard en ook in een aparte stikpot gedaan, om verwarring te voorkomen. Verder zag ik een vrouwtje *S. reticulatus* graven op een afgesloten nestplaats, ook dit vrouwtje heb ik apart bewaard.

Feiten:

- 1 Ik ving *L. leucozonium* en *S. reticulatus* samen in een nestgang.
 - 2 Ik zag uitsluitend deze twee bijensoorten bij elkaar, met uitzondering van één mannetje van *Lasioglossum calceatum*.
 - 3 Alle *S. reticulatus* vrouwtjes zochten voortdurend dezelfde stukken zand af, waar *L. leucozonium* nestelde. Buiten het afgeplagde stuk van beide soorten geen enkele waarneming.
 - 4 Ik zie een vrouwtje van *S. reticulatus* graven op een afgesloten nestplaats.
- Met deze feiten op een rijtje lijkt het me vrij waarschijnlijk dat *S. reticulatus* een broedparasiet van *L. leucozonium* is.

Totaal aantal vangsten even op een rijtje:

- 18 vrouwtjes van *S. reticulatus* (waarvan 12 in mijn collectie en 6 waarnemingen in het veld) en 1 mannetje van *S. reticulatus* (in mijn collectie).
Verder zag ik nog 6 *Sphecodes*-vrouwtjes die ook *S. reticulatus* zouden kunnen zijn, maar welke ik niet heb kunnen vangen. Misschien interessant te melden dat alle vrouwtjes van *S. reticulatus* er vers uitzagen en de vleugels bij alle exemplaren niet de minste schade hadden.
3 vrouwtjes *L. leucozonium* waarvan één in een nestgang en twee vliegend over het zand (alle 3 bewaard). Ondanks het geringe aantal vrouwtjes van *L. leucozonium* zag ik behoorlijk veel nestopeningen. Maar die waren o.a. ook van een nog nader vast te stellen spinnendoder en *Cerceris rybyensis*.

In de Voorlopige atlas van de Nederlandse bijen (Peeters et al. 1999) wordt de vraag gesteld of *S. reticulatus* bij zowel bijen van het genus *Andrena* als van het genus *Lasioglossum* parasiteert. Daarom is het interessant om te melden dat hier ook *Andrena denticulata* nestelt. Vorig jaar heb ik er tientallen vrouwtjes gezien, zie Bzzz 21 (Anonymus 2005). De nesten bevonden zich op de grens van het veld en het omringende bos, tussen het gras, ook tussen hoog gras waarbij de vrouwtjes volledig uit het zicht verdwenen. Ik heb er toen geen koekoeksbijen, als bijvoorbeeld *Nomada rufipes*, kunnen aantreffen. Of er een relatie is tussen *S. reticulatus* en *Andrena denticulata* wil ik in 2006 onderzoeken.

Lijst met de daar door mij voor het plaggen aangetroffen zand-, wesp-, groef- en bloedbijen:

Andrena cineraria
Andrena denticulata
Andrena haemorrhoa
Andrena praecox
Nomada ruficornis
Nomada signata
Halictus tumulorum

Lasioglossum albipes
Lasioglossum calceatum
Lasioglossum leucozonium
Lasioglossum villosulum
Sphecodes monilicornis
Sphecodes reticulatus

Met dank aan Jeroen de Rond die de bloedbijen heeft gecontroleerd.

Literatuur

Anonymus, 2005. Leuke waarnemingen in 2004. – Bzzz 21: 15-20.

Peeters, T.M.J., I.P. Raemakers & J. Smit, 1999. Voorlopige atlas van de Nederlandse bijen (Apidae). - European Invertebrate Survey-Nederland, 226 p.